

8 Přílohy

I. příloha - kazuistiky

Tři doplňující kazuistiky pro lepší náhled na práci Schuberta a DAV či jen pro zajímavost. Jedna událost je z kapitoly *Jen tak snadno se neumírá* z prostředí Rakouských Alp a sněhu. A dvě krátké týkající se nadměrného užívání alkoholu (kapitola *Alkohol na horách – kolik promile je dovoleno?*):

„Kapitola: Jen tak snadno se neumírá

Člověk má pozoruhodnou vůli po přežití; silný pud, který jej nutí postavit se smrti na odpor. Tak, jak je tomu i u jiných živočichů. Proto se člověk v situacích, kdy mu jde v pravém slova smyslu o život, jen tak rychle nevzdá. Když nemůže proti blížící se smrti nic dělat, bude aspoň doufat, a to až do posledního vydechnutí. Z horolezectví známe mnoho případů, kdy postižený prožil dny, a dokonce i týdny mezi doufáním a strachem o život.

Výstup na Rax

Jedné slunečné neděle v polovině ledna 1998 panovala v Rakousku přechodná tlaková výše. Toho využil jeden vídeňský horolezec a vydal se sólovým výstupem na náhorní plošinu Rax.

Zvolil málo používanou cestu z Hinternaßwaldu přes „Große Gries“. Vyzbrojen mačkami a lyžařskými hůlkami vystoupil až do nejzazšího koutu Griesu. Odtud vedla cesta dál středně strmým, lámavým, skalnatým svahem (při sestupu krátké slanění). Když už byl u konce strmého úseku, nedaleko jeho ústí do mírně stoupajícího žlebu vedoucího na náhorní plošinu, opřelo se slunce do jednoho z jeho svahů. Sluneční paprsky příjemně hřály a on se rozhodl stoupat raději na slunci než uvnitř. Nad sebou spatřil několik kamzíků.

Náhle se na něj řítíl kámen velikosti kopacího míče. Jak sám později řekl, mohl se mu s největší pravděpodobností vyhnout. Proč to neudělal, nevěděl sám. Kámen jej trefil do levé holeně. Ztratil rovnováhu a skutálel se ze svahu dolů. To by samo o sobě nebylo ani tak zlé. Když se však pokusil narovnat, zjistil, že se jeho noha pod bércecm volně pohupuje sem a tam. Zlomenina bércecmových kostí. Co teď?

Dovlekl se na jakž takž rovné místo a začal volat o pomoc. Bylo to okolo dvanácté hodiny. Mezi jednotlivým voláním dlahoval zlomenou nohu pomocí lyžařských hůlek a desetimetrového lana, které nosil vždy s sebou. Když zjistil, že jeho volání nikdo neslyší, začal křičet. Tak mocně a tak dlouho, až z toho ochraptěl. V dálce spatřil turisty na lyžích. Ani oni jeho volání neslyšeli.

Slunce mezitím pomalu pokračovalo na své cestě k západu. Vyndal z batohu hodinky. Bylo 14 hodin a 36 minut. Bylo mu jasné, že v tuto dobu jsou už ostatní na sestupu. Ledové dny jsou velmi krátké. Zvedl se studený vítr. Kdyby zůstal sedět na místě, pravděpodobně by dlouhou noc nepřežil. Musel tedy zůstat za každou cenu v pohybu.

Po chvíli uvažování volil směr nahoru. Nahoře na náhorní plošině Rax se nacházela horská chata Habsburghaus (1785 m). Pouze 200 výškovým metrů nad ním, v jeho stavu však téměř nedosažitelný.

I když chata není přes zimu v provozu, má k dispozici zimní místnost. Dolů do Hinternaöwaldu by to bylo příliš daleko. Pro něho absolutně nedosažitelné, i když by to šlo jistě lépe. To mu bylo jasné. Nemohl se ani belhat, nezbyvalo, než se plazit. Kvůli bolestem to nešlo ani popředu. Musel se tedy plazit pozadu a zlomenou nohu za sebou doslova táhnout. Pomocí rukou a zdravé nohy se posunoval dopředu, batoh táhl za sebou. Šlo to velmi pomalu. Ale šlo. A byl při tom v pohybu.

V jednom nestřeženém okamžiku se mu skutálel ze svahu batoh a s ním zmizelo všechno oblečení, potraviny i nápoje. Plazit se dolů pro batoh a pak zase zpátky nahoru, nepřicházelo v jeho stavu v úvahu. Nezbyvalo než batoh oželeť. Musel ještě zrychlit, aby se za každou cenu vyhnul bivakování.

Třásl se námahou a zimou po celém těle. Ještě měl před sebou několik metrů přechodu strmého, tvrdého firnu. Naštěstí měl u sebe lehký cepín. Jednou uklouzl, ale pomocí cepínu se mu naštěstí podařilo pád rychle zastavit. V tomto okamžiku byla jeho jedinou oporou špice cepínu zabodnutá do firnu. Druhou rukou a zdravou nohou opatrně hrabal malé prohlubeniny. Tak se namáhavě sunul tvrdým sněhem až k strmé trávě. Tam to šlo opět lépe, protože trsy trávy byly zmrzlé a tvořily navzájem překryté stupně.

Když se člověk plazí, vidí svět okolo sebe z žabí perspektivy. Tato perspektiva je jiná, nižší, než na kterou jsme zvyklí. A s ní se redukuje i naše potřeby. Malinký výstupek či trs trávy ve svahu, které mu byly oporou, mu připadaly jako dar z nebe. Na druhé straně ale i ta nejmenší vzdálenost nabývala obrovských, takřka nepřekonatelných rozměrů.

Trápení pokračovalo. Kousek za kouskem se sunul pozadu hlemýžďím tempem nahoru na planinu. Už dávno byla tma jako v pytli a ještě více se ochladilo. Svah bičoval mrazivý vítr. Konečně dosáhl horního okraje. Oblý vrchol byl pokryt klečí a firnem. Kleč byla naštěstí nízká a porost řídký. Snažil se najít vždy nejkratší cestu, protože každý metr, ba dokonce decimetr plížení navíc znamenal další bolest a trápení. Za tmy a navíc z žabí perspektivy to nebylo vůbec jednoduché.

Jeho kalhoty byly neustálým třením o skálu už dávno rozervané, a tak za sebou zanechával ve sněhu krvavou stopu. Únava se stupňovala, připadal si těžký jako z olovo, byl značně dehydrován (naposledy pil ráno), stále častěji jej přepadal pocit beznaděje a stával se apatickým. Zároveň ale měl ještě dostatek vůle po přežití. Vždy znovu a znovu se probral, dodával si odvahy a začal se pohybovat ještě rychleji – aby však záhy zjistil, že to jde čím dál hůř. Skepse se vracela, síly rychle ubývaly. Plížil se stále pomaleji.

Konečně! Po šesti hodinách plížení na zádech spatřil v dálce obrysy Habsburghausu. Uvědomil si, že má život na dosah ruky. Posledních 100 m se však zdálo být nekonečných. Šlo to pomaleji, než kdy předtím. Čím více se dům přibližoval, tím častěji jej sužovaly obavy: Jak dosáhne na vysokou kliku dveří zimní místnosti? Vždyť se nemohl zvednout! Nejprve se však k chatě musel dostat.

Ačkoliv byla záchrana na dosah, připadaly mu právě poslední metry nejtěžší. Pak ležel přede dveřmi, třásl se zimou a strachem a nebyl schopen pohybu. Nakonec se mu podařilo se za nevýslovných bolestí na jedné straně vzepřít a dveře otevřít. Vplížil se dovnitř. Brzy ve tmě nahmatal dřevěný rám postele a za ještě větších bolestí se na něj vyškrábal. Tolik si přál teplo! Jinak by snad bolest nevydržel. Pod dekou se však netřásl o nic méně než venku. Bylo mu jasné, že ve stavu, v jakém se nachází, zůstat nemůže. Musel zavolat pomoc.

Musel se velmi přemáhat, aby se opět přehoupl přes okraj postele a potmě hledal nouzový telefon. Naštěstí stál na svém místě, které znal. Ale ve výšce prsou. Musel se postavit. Bylo to opět velmi bolestivé,

ale zvládl to. Jak ale teď zmrzlými prsty vytočit správné číslo? A navíc potmě? Zkusil to a podařilo se mu to hned napoprvé. Po nekonečném volání o pomoc odpoledne a po nekonečném trmácení nemohl ze sebe vypravit slova. Slabým, chraplavým hlasem oznámil svoji polohu.

Zbytek příběhu jen ve stručnosti. Kvůli tmě, silnému větru a špatné odpovědi na další den nepřicházelo použití vrtulníku v úvahu. Tak musel zraněný vyčkat pod dekou ještě další tři hodiny do příchodu tří členů horské služby. Ti nejprve zatopili a dali mu napít. Okolo půlnoci pak dorazila posila s lékařem, který dal zraněnému infuzi na utlumení bolesti a posílení krevního oběhu. Lékař dal nohu do dlahy, zabalili jej do pojízdných nosítek (akta) a tak to šlo Kaisersteigem dolů. Až do výšky 1400 m ležela souvislá vrstva sněhu. To byla pro horskou službu hračka. Pak ale vede Kaisersteig dolů strmými stěnami Scheibwaldmauern. A to znamenalo slánění. Za tmy, jednou 80 a jednou 90 metrů. Ve čtyři hodiny ráno ležel zraněný v sanitce a zanedlouho v nemocnici.“ (Schubert, 2002, str. 40 – 43)

„Kapitola: Alkohol na horách – kolik promile je dovoleno?

Nadměrná konzumace alkoholu může být na horách úplně stejně nebezpečná jako v silničním provozu. Úrazy na lyžích zapříčiněné dostatečně známými následky přílišného požívání neméně známého „jagatee“ nejsou žádnou mimořádnou vzácností. Dokonce i na horách musí policie při každém vyšetřování nehody či úrazu zjišťovat, zda k nim nedošlo v důsledku nadměrného požití alkoholu a výsledek zaznamenat.

Na horské chatě

Atmosféra odlehle chaty tu a tam svádí k hojnější konzumaci alkoholu, než je normálně zvykem. Nezřídká pokušení podlehnou i celé skupiny. V takových případech dochází někdy k tomu, že se navzájem v konzumaci alkoholu předhánějí.

V srpnu roku 1983 si skupina mladých mužů ze Švábska užívala čerstvého horského vzduchu, krásného výhledu a veselé společnosti na horské chatě Kemptener Haus v Allgäu. A holdovali pívu. To činili večer takovým způsobem, že první na mol opilý musel být uložen do postele již v jednadvacet hodin.

Toho si pravděpodobně vzali ostatní za vzor. Každopádně dělali všechno, měřeno podle prázdných lahví, aby se co možná nejvíc opili. Jen tak si lze vysvětlit, že si později, když vrávorali do svých postelí, nevšimli, že ten první opilec chybí. Nevšimli si toho ani ráno. Teprve, až když se vzpamatovávali z kocoviny při snídani, jim došlo, že jeden z nich chybí. Na logické uvažování však v té chvíli ještě zdaleka neměli. Natož na jednání. Stačilo by, kdyby prohledali nejbližší okolí chaty. Místo toho hned zavolali horskou službu. Ta se na místo dostavila s lavinovým psem a vzápětí pohřešovaného našla: dá se říct hned za humny, severovýchodně od chaty – mrtvého. Pravděpodobně chtěl za chatou vykonat nutnou potřebu a při tom se v opilosti skutálel nevinným svahem dolů. To lze usuzovat podle rozepnutých kalhot. Přivolaný lékař konstatoval, že zranění při pádu nemohla být smrtelná. Mrtvý podlehl podchlazení. V tom hrál zřejmě svou roli alkohol. Stačilo jenom málo a mohl zůstat naživu. Stačilo by, kdyby si kamarádi jeho nepřítomnosti všimli v noci, když šli spát.

Kolik promile?

Na rozdíl od silničního provozu neexistuje na horách žádné omezení. V každém případě ještě ne. Kdo však po nadměrném požití alkoholu zavíní nehodu, například při následné jízdě na lyžích, riskuje trestní stíhání, podle Roberta Wallnera, prokurátora z Innsbrucku, kvůli „obzvlášť nebezpečným okolnostem“. Rozdíl od „běžného“ zranění z nedbalosti spočívá podle Wallnera v hrozbě vyššího trestu (až dva roky odnětí svobody). Tresty se ukládají většinou nepodmíněně. Jeden příklad:

V dubnu 1996 srazil jeden mladý holandský lyžař (0,96 ‰ alkoholu v krvi) v oblasti údolní stanice lanovky v St. Antonu chodce. Lyžař byl Vrchním zemským soudem v Innsbrucku uznán vinným „ze zranění za obzvlášť nebezpečných okolností a odsouzen k pokutě ve výši 240 denních sazeb“.

Podle zjištění soudu původce škody na sjezdovce předtím už několikrát upadl a „byl jízdy na lyžích takřka neschopen“. V odůvodnění rozsudku stálo, že tak vysoký obsah alkoholu v krvi „s sebou přináší objektivně nezdůvodněné zvýšení sebevědomí, odstranění zábran, zpomalení reakcí i zmenšení schopnosti koncentrace a ovládnutí těla“.

Ve zmíněném případě přibyly k pokutě ještě nároky na odškodnění. Poškozený byl známý koncertní pianista, který při srážce utrpěl komplikovanou zlomeninu předloktí s pravděpodobnými trvalými následky na pohyblivost prstů.

Kvůli nadměrnému požití alkoholu dochází také zpravidla k odepření plnit pojištění zákonné odpovědnosti. Na dotaz u pojišťovatele zákonné odpovědnosti DAV se nám dostalo odpovědi, že takový případ je považován za „hrubou“ nedbalost, a tudíž je pojistné plnění vyloučeno. To samé platí i v případě drog. Ne jinak je tomu i u pojištění zákonné odpovědnosti Rakouského horolezeckého svazu. Proto: Jistota je jistota – raději s alkoholem nepřehánět! Ještě lépe: Před horskou túrou a během ní žádný alkohol!

Případ nadměrného požití alkoholu přímo během lezení na skále či ledu s trestně- nebo občanskoprávní dohrou autorovi není znám. Ke konzumaci alkoholu jsou zde večery na horské chatě. Samozřejmě dochází k alkoholickým výstřednostem i mezi horolezci, například u příležitosti otvírání či zavírání lezecké sezóny; ty však končí většinou pouze bolestmi hlavy a kocovinou, jejichž jediným následkem je, že na další den plánovaná túra z pochopitelných důvodů odpadá.“ (Schubert, 2002, str. 304 - 308)